

مقایسه انواع کودک آزاری در دانش آموزان دختر و پسر دبیرستانی زاهدان

ناصر ناستی زائی*

چکیده: هدف این تحقیق مقایسه انواع کودک آزاری (جسمانی، عاطفی، غفلت و بهره‌کشی) در بین دانش آموزان دختر و پسر سال سوم متوسطه شهر زاهدان می‌باشد. روش تحقیق از نوع توصیفی - مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم مقطع متوسطه شهرستان زاهدان در سال اجرای تحقیق بوده‌اند. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه-ای تعداد ۳۶۰ نفر (۱۸۰ نفر دختر و ۱۸۰ نفر پسر) به صورت تصادفی به پرسشنامه محقق-ساخته پاسخ دادند. یافته‌ها نشان داد که بین کودک آزاری جسمانی و کودک آزاری ناشی از غفلت در بین دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد اما دختران بیش از پسران مورد کودک آزاری عاطفی و پسران بیش از دختران مورد بهره‌کشی اقتصادی قرار می‌گیرند.

واژه‌های کلیدی: کودک آزاری، بهره‌کشی، سبک تربیتی والدین، غفلت، مقطع متوسطه

مقدمه

بزرگ کردن فرزندان یکی از دشوارترین و پرمسئولیت‌ترین کارهایی است که ممکن است به عهده انسان گذاشته شود و کمتر کسی است که آمادگی لازم برای عهده‌دار شدن آن را داشته باشد. کودک آزاری^۱ از جمله معضلات و آسیب‌های اجتماعی جدی است که فراتر از برخوردهای جسمانی، جرمی پنهان محسوب می‌شود که بر روح و روان کودک تأثیر بسیار مخرب و جبران ناپذیر گذاشته و شخصیت و اعتماد به نفس او را درهم می‌شکند. آقابیکلویی و همکاران (۱۳۸۰) بیان می‌دارند کودک آزاری هرگونه

* مربی گروه علوم تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان، پست الکترونیکی: nastie1354@yahoo.com

^۱ Child Abuse

آسیب یا تهدید سلامت جسم و روان و سعادت و رفاه و بهزیستی کودک زیر ۱۸ سال به دست والدین یا مراقبین کودک است. کودک آزاری را می‌توان به پنج دسته اصلی تقسیم نمود:

- ۱- کودک آزاری جسمانی: به هر عملی که منجر به آسیب عمدی جسمی به کودک شود اطلاق می‌شود. این آسیب‌ها ناشی از تنبیه شدید جسمی یا تنبیه غیرموجه (مانند: سوزاندن، گازگرفتن، بریدن، هل دادن، تاییدن اندام‌ها، شکنجه، ضربات، زخم‌ها و شکستگی) می‌باشد (مدنی، ۱۳۸۳، ص ۲۳).
 - ۲- کودک آزاری جنسی: محمدخانی (۱۳۸۰) آزار جنسی را هر گونه تماس جنسی فرد بالغ با کودک تعریف می‌کند. کودک عموماً این ارتباط را دوست نداشته و ارضاء جنسی فرد آزاردهنده، هدف اصلی می‌باشد.
 - ۳- کودک آزاری عاطفی: هر گونه طرد کردن، انتقاد، تحقیر، مقایسه با دیگران، محروم کردن، حبس کردن، تهدیدکردن و خصمانه با کودک برخورد کردن را آزار عاطفی می‌نامند.
 - ۴- غفلت و بی‌توجهی: جلیلی (۱۳۷۴) عنوان می‌کند غفلت زمانی رخ می‌دهد که خانواده یا مراقب کودک نتواند احتیاجات غذایی، پوششی، مسکن، بهداشت و تحصیلی کودک را فراهم کند.
 - ۵- بهره‌کشی اقتصادی: پورناجی (۱۳۷۸) هر گونه استفاده از کودکان زیر ۱۵ سال را در تامین مخارج زندگی بهره‌کشی اقتصادی می‌داند.
- علل کودک آزاری را می‌توان به سه دسته اصلی: عوامل روانی کودکان آزار دیده (مانند: کودکان غیربهنجار، کودکان دشوار و کودکان طردشده)، عوامل خانوادگی (مانند: سن، تحصیلات و شغل والدین، جمعیت خانواده، سابقه بیماری روانی یا جسمانی در خانواده، طلاق، اعتیاد) و عوامل محیطی (مانند: نگرش نسبت به تنبیه، مذهب، وضعیت اقتصادی، منطقه سکونت، اشتغال کودک) تقسیم نمود (مدنی، ۱۳۸۳).
- آثار و پیامدهای کودک آزاری را می‌توان به دو دسته جسمانی و روانی تقسیم کرد. یکی از نتایج آشکار کودک آزاری به‌ویژه آزار جسمی و جنسی، صدمه و جراحت می‌باشد. کتک‌زدن شایع‌ترین نوع کودک آزاری است که با صدمات جسمانی همراه می‌باشد. مهم‌ترین علائم جسمی کودک آزاری عبارتند از: کبودی، بریدگی، تورم، سوختگی، گازگرفتنگی، خونریزی داخلی، قرمزی چشم، خونریزی چشم، دردناک بودن محل آسیب هنگام لمس و شکستگی است.

تحقیقات متعدد به بررسی آثار و پیامدهای جسمانی کودک‌آزاری پرداخته است. به عنوان مثال رشیدی‌فر (۱۳۷۶) بیان می‌دارد که ۳۹/۵ درصد از دختران و ۲۴/۶ درصد از پسران در اثر تنبیه دچار آسیب شده‌اند. این آسیب‌ها در دختران عبارت بود از: ۱۴/۵ درصد کبودی، ۳/۹ درصد شکستگی، ۱/۳ درصد دررفتگی، ۱۱/۸ درصد زخم، ۵/۳ درصد بیهوشی و ۲/۶ درصد انواع دیگر. آسیب‌ها در پسران عبارت بود از: ۷ درصد کبودی، ۵/۳ درصد شکستگی، ۱/۸ درصد دررفتگی، ۸/۸ درصد زخم و ۱/۸ درصد انواع دیگر.

دسته دیگر آثار و پیامدهای کودک‌آزاری، روانی است. تحقیقات متعددی نشان داده که معمولاً کودکان آزاردیده دارای رفتارهای پرخاشگرانه، اضطراب، ترس، وسواس فکری، افسردگی، کابوس شبانه، مشکلات سازگاری، بدبینی، عزت نفس پایین، پیشرفت تحصیلی ضعیف، رفتار خودکشی و روابط اجتماعی ضعیف می‌باشند (صفوی، ۱۳۷۴، محمدخانی، ۱۳۷۸ و حسینی نسب، ۱۳۸۰).

بررسی تأثیر جنسیت بر کودک‌آزاری نیز از مسائل مورد علاقه پژوهشگران بوده است؛ به طور مثال رشیدی‌فر (۱۳۷۶) و محمدخانی (۱۳۸۰) در تحقیقات شان نتیجه گرفته‌اند: دختران بیش از پسران مورد آزار جسمانی (مانند: سیلی زدن، پرت کردن، لگد زدن، سوزاندن و ...) و بی‌توجهی و غفلت و آزار عاطفی (مانند: عدم دریافت پول توجیبی و غذای کافی، عدم مراقبت بهداشتی و محبت) قرار می‌گیرند. نوروزی (۱۳۷۲) در همین زمینه نشان داده است که در میزان شیوع آزار جسمانی بین دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد اما دختران بیش از پسران مورد آزار عاطفی، جنسی و بی‌توجهی و غفلت قرار می‌گیرند. باقری یزدی (۱۳۷۹)، حسینی‌نسب (۱۳۸۰)، امینی (۱۳۸۰) و رحیمی‌موقر (۱۳۷۵) نیز نشان داده‌اند که پسران بیش از دختران مورد آزار جسمانی قرار می‌گیرند، اما امینی (۱۳۸۰)، هاتفی (۱۳۷۸) نیز نشان داده است که دختران بیش از پسران مورد آزار جنسی قرار می‌گیرند.

در پیدایش هر جرمی، می‌توان به این نتیجه رسید که بافت فرهنگی و اجتماعی بستر کاملاً مناسبی برای بروز جرم می‌باشد. هرچند در مناطق مختلف ایران به بررسی مسائل و مشکلات کودک‌آزاری پرداخته شده اما با توجه به بافت متفاوت فرهنگی و اجتماعی خاص شهر زاهدان که با دیگر مناطق کشور به نظر می‌رسد لازم است موضوع کودک‌آزاری مورد بررسی مجدد قرار گیرد. هدف اصلی این تحقیق مقایسه کودک‌آزاری بین دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهر زاهدان بوده

است. دختران و پسران سال سوم مقطع متوسطه شهر زاهدان در چهار عامل اصلی کودک آزاری شامل آزار جسمانی، آزار عاطفی، بی توجهی و بهره‌کشی اقتصادی مقایسه شده‌اند.

روش

روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی (مقایسه‌ای) بوده است. جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر پایه سوم مقطع متوسطه شهرستان زاهدان در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ می‌باشند. با توجه به پراکندگی آزمودنی‌ها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ابتدا شهر به پنج بخش (شمالی، جنوبی، شرقی، غربی و مرکزی) تقسیم شد. سپس از هر بخش چهار مدرسه (دو مدرسه پسرانه و دو مدرسه دخترانه) و از هر مدرسه ۱۸ نفر و در مجموع تعداد ۳۶۰ دانش‌آموز (۱۸۰ نفر دختر و ۱۸۰ نفر پسر) به صورت تصادفی به پرسشنامه محقق‌ساخته پاسخ دادند.

روایی پرسشنامه از طریق مطالعه و اصلاح آن توسط صاحب‌نظران تعیین گردید. برای تعیین پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرانباخ استفاده شد که مقدار ضریب ۰/۸۴ به دست آمد.

یافته‌ها

اولین سؤال پژوهش در مورد مقایسه آزار جسمانی بین دختران و پسران پایه سوم مقطع متوسطه شهر زاهدان بود. یافته‌های توصیفی مربوط به آن در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: توزیع انواع کودک آزاری جسمانی به تفکیک جنسیت به درصد

مقوله	جنسیت	خیلی زیاد و زیاد	تاحدودی	کم و خیلی کم
سیلی زدن	پسران	۱۵	۲۴	۱۴۱
		۸/۳۳	۱۳/۳۳	۷۸/۳۳
	دختران	۱۸	۲۳	۱۳۹
		۱۰	۱۲/۷۷	۷۷/۲۲
پیچاندن دست	پسران	۱۴	۲۸	۱۳۸
		۷/۷۷	۱۵/۵۵	۷۶/۶۶
	دختران	۶	۲۶	۱۴۸
		۳/۳۳	۱۴/۴۴	۸۲/۲۲
کشیدن موی سر	پسران	۸	۳۵	۱۳۷
		۴/۴۴	۱۹/۴۴	۷۶/۱۱
	دختران	۸	۳۳	۱۳۹
		۴/۴۴	۱۸/۳۳	۷۷/۲۲
داغ کردن	پسران	۸	۳۷	۱۳۵
		۴/۴۴	۲۰/۵۵	۷۵
	دختران	۶	۲۶	۱۴۸
		۳/۳۳	۱۴/۴۴	۸۲/۲۲
شلاق زدن	پسران	۲۰	۳۷	۱۲۳
		۱۱/۱۱	۲۰/۵۵	۶۸/۳۳
	دختران	۱۲	۴۸	۱۲۰
		۶/۶۶	۲۶/۶۶	۶۶/۶۶

یافته‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد شایع‌ترین نوع کودک آزاری جسمانی در پسران، شلاق زدن با ۱۱/۱۱ درصد و در دختران، سیلی زدن با ۱۰ درصد می‌باشد.

برای مقایسه موارد آزار جسمانی بین دختران و پسران داده‌ها با آزمون t گروه‌های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این آزمون در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: مقایسه کودک آزاری جسمانی در دختران و پسران با استفاده از t گروه‌های مستقل

کودک آزاری جسمانی	جنسیت	تعداد	مقدار t	درجه آزادی	اختلاف میانگین	p
	پسر	۱۸۰	۰/۲۲۹	۳۵۸	۰/۱۱۱۱	۰/۸۱۹
	دختر	۱۸۰				

یافته‌های ارائه شده در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در سطح ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد و لذا نمی‌توان فرض صفر را رد کرد. این نتیجه نشان می‌دهد بین دو گروه دختر و پسر از نظر آزارهای جسمانی تفاوت معناداری از نظر آماری وجود ندارد.

دومین سؤال پژوهش در مورد مقایسه کودک آزاری عاطفی بین دختران و پسران پایه سوم مقطع متوسطه شهر زاهدان بود. یافته‌های توصیفی مربوط به آن در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: توزیع انواع کودک آزاری عاطفی به تفکیک جنسیت به درصد

مقوله	جنسیت	خیلی زیاد و زیاد	تا حدودی	کم و خیلی کم
تحقیر کردن	پسران	۳۶	۳۷	۱۰۶
	دختران	۲۰	۲۰/۵۵	۵۸/۸۸
حبس کردن	پسران	۱۵	۲۳	۱۴۲
	دختران	۹	۲۱	۱۵۰
مقایسه با دیگران	پسران	۳۷	۵۴	۹۳
	دختران	۶۱	۳۸	۸۱
تهدید کردن	پسران	۱۹	۲۴	۱۳۱
	دختران	۱۰/۵۵	۱۳/۳۳	۷۲/۷۷
		۵۷	۳۳	۹۰
	درصد	۳۱/۶۶	۱۸/۳۳	۵۰

یافته‌های ارائه شده در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد شایع‌ترین نوع کودک-آزاری عاطفی هم در پسران و هم در دختران، مقایسه کودک با دیگران به ترتیب با ۲۰/۵۵ و ۳۳/۸۸ درصد می‌باشد.

برای مقایسه موارد آزار عاطفی بین دختران و پسران داده‌ها با آزمون t گروه-های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این آزمون در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴: مقایسه کودک‌آزاری عاطفی در دختران و پسران با استفاده از t گروه‌های مستقل

کودک آزاری عاطفی	جنسیت	تعداد	مقدار t	درجه آزادی	اختلاف میانگین	p
	پسر	۱۸۰	۲/۳۵۵	۳۵۸	۰/۹۸۸۹	۰/۱۹
	دختر	۱۸۰				

یافته‌های ارائه شده در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در سطح ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد و لذا نمی‌توان فرض صفر را رد کرد. این نتیجه نشان می‌دهد بین دو گروه دختر و پسر از نظر آزارهای عاطفی تفاوت معناداری از نظر آماری وجود ندارد.

سومین سؤال پژوهش در مورد مقایسه کودک‌آزاری ناشی از غفلت بین دختران و پسران پایه سوم مقطع متوسطه شهر زاهدان بود. یافته‌های توصیفی مربوط به آن در جدول شماره ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: توزیع انواع کودک‌آزاری ناشی از غفلت به تفکیک جنسیت به درصد

مقوله	جنسیت	خیلی زیاد و زیاد	تا حدودی	کم و خیلی کم
عدم توجه به وضعیت بهداشت کودک	پسران	۸۶	۱۹	۸۰
		۴۷/۷۷ درصد	۱۰/۵۵	۴۴/۴۴
عدم توجه به وضعیت پوشاک کودک	دختران	۴۱	۲۴	۱۱۵
		۲۲/۷۷ درصد	۱۳/۳۳	۶۳/۸۸
عدم توجه به وضعیت پوشاک کودک	پسران	۷۸	۳۴	۶۳
		۴۳/۳۳ درصد	۱۸/۸۸	۳۵
عدم توجه به وضعیت پوشاک کودک	دختران	۳۷	۳۶	۱۰۷
		۲۰/۵۵ درصد	۲۰	۵۹/۴۴

ادامه جدول ۵: توزیع انواع کودک آزاری ناشی از غفلت به تفکیک جنسیت به درصد

مقوله	جنسیت	خیلی زیاد و زیاد	تا حدودی	کم و خیلی کم
عدم توجه به وضعیت تغذیه کودک	پسران	۸۰	۲۷	۷۲
	دختران	۴۴/۴۴	۱۵	۴۰
عدم توجه به وضعیت آموزش کودک	پسران	۷۵	۳۲	۷۲
	دختران	۴۱/۶۶	۱۷/۷۷	۴۰
عدم توجه به احساسات کودک	پسران	۵۱	۴۰	۸۸
	دختران	۲۸/۳۳	۲۲/۲۲	۴۸/۸۸
	پسران	۳۰	۲۰	۵۰
	دختران	۵۴	۳۶	۹۰

یافته‌های جدول شماره ۵ حاکی از آن است که شایع‌ترین نوع کودک‌آزاری ناشی از غفلت در پسران، عدم توجه به وضعیت بهداشت کودک با ۴۷/۷۷ درصد و در دختران، عدم توجه به احساسات کودک با ۳۰ درصد می‌باشد. برای مقایسه موارد آزار ناشی از غفلت بین دختران و پسران داده‌ها با آزمون t گروه‌های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این آزمون در جدول شماره ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: مقایسه کودک‌آزاری ناشی از غفلت در دختران و پسران با استفاده از t گروه‌های مستقل

کودک آزاری	جنسیت	تعداد	مقدار t	درجه آزادی	اختلاف میانگین	p
ناشی از غفلت	پسر	۱۸۰	۱/۳۶۶	۳۵۸	۱/۰۳۳۳	۰/۱۷۳
	دختر	۱۸۰				

یافته‌های ارائه شده در جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در سطح ۰/۰۵ معنادار نمی‌باشد و لذا نمی‌توان فرض صفر را رد کرد. این نتیجه نشان

می دهد بین دو گروه دختر و پسر از نظر آزارهای ناشی از غفلت تفاوت معناداری از نظر آماری وجود ندارد.

چهارمین سؤال پژوهش در مورد بهره کشی اقتصادی از دختران و پسران پایه سوم مقطع متوسطه شهر زاهدان بود. یافته های توصیفی مربوط به آن در جدول شماره هفت ارائه شده است.

جدول ۷: توزیع انواع کودک آزاری از نوع بهره کشی اقتصادی به تفکیک جنسیت به درصد

مقوله	جنسیت	خیلی زیاد و زیاد	تا حدودی	کم و خیلی کم
کار کردن در خارج از منزل	پسران	۵۴	۴۵	۷۰
	دختران	۱۹	۴۳	۱۰۸
کار در قبال پول کم	پسران	۲۵	۳۴	۱۲۰
	دختران	۳۳	۴۲	۱۲۶
کار در محیط نامناسب	پسران	۱۶	۳۳	۱۳۰
	دختران	۷	۴۱	۱۳۲
عدم اختیار در قبال دستمزد	پسران	۷۱	۴۰	۱۱۱
	دختران	۲۲	۳۶	۱۲۲

یافته های جدول شماره ۷ حاکی از آن است که شایع ترین نوع بهره کشی اقتصادی در پسران، عدم اختیار در قبال دستمزد با ۳۹/۴۴ درصد و در دختران، کار در قبال پول کم با ۳۳ درصد می باشد.

برای مقایسه موارد آزار ناشی از غفلت بین دختران و پسران داده‌ها با آزمون t گروه‌های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این آزمون در جدول شماره ۶ نشان داده شده است.

جدول ۸: مقایسه کودک‌آزاری از نوع بهره‌کشی اقتصادی در دختران و پسران با استفاده از t گروه‌های

P	اختلاف میانگین	درجه آزادی	مقدار t	تعداد	جنسیت	بهره‌کشی اقتصادی
۰/۰۰۰	۲/۸۸۳۳	۳۵۸	۶/۷۶۸	۱۸۰	پسر	
				۱۸۰	دختر	

یافته‌های ارائه شده در جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در سطح ۰/۰۰۱ معنادار می‌باشد و لذا می‌توان فرض صفر را رد کرد. این نتیجه نشان می‌دهد بین دو گروه دختر و پسر از نظر بهره‌کشی اقتصادی تفاوت معناداری از نظر آماری وجود دارد. نتایج ارائه شده در جدول شماره هفت نشان می‌دهد پسران بیش از دختران مورد بهره‌کشی اقتصادی قرار می‌گیرند.

بحث و نتیجه‌گیری

هرگونه آسیب اجتماعی یا روانی، سوء استفاده جنسی یا بهره‌کشی اقتصادی و عدم رسیدگی به نیازهای اساسی افراد زیر ۱۸ سال توسط دیگر افراد و به صورتی که غیرتصادفی نباشد، کودک‌آزاری تلقی می‌شود (مدنی، ۱۳۸۳، ص ۲۰).

یافته اول تحقیق نشان می‌دهد که بین کودک‌آزاری جسمانی در پسران و دختران تفاوت معناداری وجود ندارد. جلیلی و باقری یزدی (۱۳۸۰) معتقدند آزار جسمانی ایراد صدمه مستقیم (کتک زدن، سوزاندن و...)، غیرمستقیم (هل دادن، پرت کردن و...) و یا مسموم ساختن کودک می‌باشد. معمولاً چنین کودکانی دارای مشکلات ارتباطی، تحصیلی، اختلالات رشدی، رفتارهای بزهکارانه، پرخاشگری و مقاومت، اضطراب، افسردگی و ... می‌باشند. یافته‌های این تحقیق با یافته‌های صفوی (۱۳۷۴)، رحیمی موقر (۱۳۷۵)، باقری یزدی (۱۳۷۹) و حسینی نسب (۱۳۸۰) هم‌خوانی ندارد. یافته دوم تحقیق نشان می‌دهد که بین کودک‌آزاری عاطفی در دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد. جدا ساختن آزار عاطفی از سایر انواع آزار مشکل

است زیرا کودک در کنار دیگر انواع آزار، آزار عاطفی شدیدی را تجربه می‌کند. آزار عاطفی به تنهایی به دلیل این‌که تا مدت‌ها علایم بیرونی مشخصی ندارد، پنهان‌ترین و مخرب‌ترین نوع آزار است و موجب خدشه‌دار شدن شخصیت و احساس عدم لیاقت و شایستگی در او می‌گردد. معمولاً چنین کودکانی دارای مشکلات ارتباطی، تحصیلی، اضطراب، شرم و احساس گناه، عزت نفس پایین و ... می‌باشند (مدنی، ۱۳۸۳، ص ۱۹۰-۱۸۹). یافته‌های این تحقیق با یافته‌های نوروزی (۱۳۷۲)، محمدخانی و همکاران (۱۳۸۰)، محمدخانی (۱۳۷۸)، نامداری (۱۳۷۷) و اسدالهی (۱۳۷۴) که نشان می‌دهد دختران بیش از پسران در معرض کودک‌آزاری عاطفی هستند هم‌خوانی ندارد.

یافته سوم تحقیق نشان می‌دهد بین کودک‌آزاری ناشی از غفلت در دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد. غفلت شایع‌ترین نوع کودک‌آزاری در خانواده‌های کم‌درآمد می‌باشد (مدنی، ۱۳۸۳، ص ۲۶). جلیلی (۱۳۷۴) عنوان می‌کند غفلت یعنی این‌که خانواده یا مراقب کودک نتواند احتیاجات غذایی، پوششی، مسکن، بهداشت و تحصیلی کودک را فراهم کند. نوروزی (۱۳۷۲) اظهار می‌دارد معمولاً چنین کودکانی منفعل، پرتوقع و دارای اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی بسیار پایین می‌باشند. یافته‌های این تحقیق با یافته‌های نوروزی (۱۳۷۲) و محمدخانی و همکاران (۱۳۸۰) هم‌خوانی ندارد.

یافته چهارم تحقیق نشان می‌دهد پسران بیش از دختران مورد بهره‌کشی اقتصادی قرار می‌گیرند. تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که هر چه وضعیت اقتصادی خانواده پایین‌تر باشد انواع کودک‌آزاری شیوع بیشتری پیدا می‌کند (صفوی، ۱۳۷۴؛ رشیدی فر، ۱۳۷۶؛ بخشعلیان، ۱۳۷۷؛ نامداری، ۱۳۷۷). ناکافی بودن درآمد خانواده‌ها سبب می‌شود که کودکان بدون داشتن مهارت دست به هرکاری بزنند که نه تنها مشکلات تحصیلی برای کودک به دنبال دارد بلکه آن‌ها را در معرض انواع آسیب‌های جسمانی، روانی و جنسی قرار می‌دهد. پورناجی (۱۳۷۸) کار در سنین کودکی، کار سنگین، کار در خیابان در شرایط نامطلوب، مزد ناچیز و مسئولیت بیش از حد را بهره‌کشی اقتصادی تعریف می‌کند. یافته‌های این تحقیق با یافته‌های پورناجی (۱۳۷۸) و ایروانیان، (۱۳۸۲) هم‌خوانی دارد.

کودک‌آزاری قدمتی تقریباً معادل تاریخ بشر دارد و در تمام خانواده‌ها (ثروتمند و فقیر، باسواد و بی‌سواد، پرجمعیت و کم‌جمعیت و ...) و در تمام سنین می‌تواند رواج داشته باشد. با توجه به این مطلب که افرادی قادرند کودکان را تربیت

صحيح هیجانی و عاطفی و ... بدهند که خود در دوره طفولیت و در طول عمر از والدین یا مراقب خود تربیت صحیح را اخذ کرده باشند، ضرورت توجه همه جانبه به مسئله کودک‌آزاری بیشتر نمایان می‌گردد. براساس نتایج تحقیقات متعدد معمولاً عاملین کودک‌آزار در دوران کودکی تربیت صحیحی دریافت ننموده و مورد کودک‌آزاری واقع شده‌اند (باقری یزدی، ۱۳۷۹؛ مدنی، ۱۳۸۳).

منابع

منابع فارسی

- اسدالهی حاجی کرد، ملیحه (۱۳۷۴). بررسی سوء رفتار والدین با کودکان خود در مدارس ابتدایی دخترانه آموزش و پرورش تبریز سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- آقاییگویی، عباس؛ رسول‌زاده طباطبایی، سیدکاظم و موسوی چلک، حسن (۱۳۸۰). کودک‌آزاری. تهران: انتشارات کتاب آوند دانش.
- امینی، آرش (۱۳۸۰). بررسی میزان شیوع سابقه سوء رفتار جسمی و جنسی در یک-صد بیمار بستری در بیمارستان‌های روان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران. پایان‌نامه دکترای تخصصی در رشته روانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
- ایروانیان، امیر (۱۳۸۲). حمایت از اطفال در برابر بهره‌کشی‌های اقتصادی و جنسی. مجله ندای صادق، شماره ۳۲، زمستان ۱۳۸۲، صص: ۱۵۰-۱۱۲.
- باقری یزدی، سیدعباس (۱۳۷۹). بررسی موارد کودک‌آزاری جسمانی در مراجعین به سه درمانگاه و مراکز اورژانس اختصاصی اطفال تهران. گزارش طرح پژوهشی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- بخشعلیان، احمد (۱۳۷۷). شیوه و عامل سوء رفتار والدین بر دانش‌آموزان دختر دوره راهنمایی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- پورناجی، بنفشه (۱۳۷۸). مرگ خاموش، نگاهی به پدیده کودک‌آزاری (چاپ اول). تهران: انتشارات همشهری.

- حسینی‌نسب، هما (۱۳۸۰). بررسی فراوانی سوء رفتار جسمی در اطفال مراجعه‌کننده به مرکز روانپزشکی شهید اسماعیلی از فروردین ۷۳ تا اسفند ۷۸. پایان‌نامه دکتري، دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- جلیلی، بهروز (۱۳۷۴). آیا زمان مرگ سوء استفاده از کودک فرا نرسیده است؟ مقاله ارائه‌شده در ششمین همایش بین‌المللی بیماری‌های کودکان.
- رشیدی‌فر، ناصر (۱۳۷۶). بررسی رابطه بین عوامل جمعیت‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی با کودک‌آزاری و بی‌توجهی در گروهی از نوجوانان شهر اهر. پایان‌نامه دکتري، انیسیتو روانپزشکی تهران.
- رحیمی‌موقر، آفرین (۱۳۷۶). بررسی مقایسه‌ای میزان شیوع بدرفتاری جسمی با کودک در کوی سیزده آبان شهر ری و ناحیه‌ای از منطقه ۳ تهران. طرح پژوهشی معاونت امور فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی کشور.
- صفوی، شیرین (۱۳۷۴). سوء رفتار جنسی با کودک. پایان‌نامه دکتري، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- مدنی، سعید (۱۳۸۳). کودک‌آزاری در ایران (چاپ اول). تهران: انتشارات نشر اکنون.
- محمدخانی، پروانه و همکاران (۱۳۸۰). شیوع کودک‌آزاری، شایع‌ترین الگوهای آزار در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی تهران. طرح پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- محمدخانی، پروانه (۱۳۷۸). کودک‌آزاری، شیوع و انواع آن، ویژگی‌های کودکان آزار-دیده، کیفیت زندگی و سلامت عمومی والدین. پایان‌نامه دکتري، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- نامداری، پریسا (۱۳۷۷). بررسی میزان شیوع سوءرفتار در دانش‌آموزان دوره راهنمایی خرم‌آباد، رساله کارشناسی ارشد بهداشت، دانشگاه تهران.
- نوروزی، فاطمه (۱۳۷۲). بررسی پیشینه کودک‌آزاری و بی‌توجهی باتوجه به تفاوت‌های جمعیت‌شناسی و ارتباط آن با شدت افسردگی در دانش‌آموزان دبیرستان‌های دولتی تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- هاتفی، جمشید (۱۳۷۸). استرس در کودکان قربانی آزار جنسی. مقاله ی ارائه شده در چهارمین کنگره سراسری استرس، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی